

Leading International Marathi News Daily

लोकसत्ता

शनिवार, ३० मे २००९

निरीक्षकाचे कवडसे

विज्ञानमयी -

राजकारणात तिचे पाऊल पुढे पुढे

पण बोलणार आहे! - चटक

विज्ञानमयी

गर्भसंस्कार विशेषांक

प्रतिसाद

पर्यावरणरक्षणात पुढाकार

सूर्यखेगडीशी सोयरीक

वाळवणी वैविध्य

काळ सुखाचा - 'मम्मा, चिंता म्हणजे काय?'

चिकन सूप... -

पायरी-पायरीने वाटचाल

'ती'च मनोगत -

स्त्री-जीवनातील वेदनांचं

सोलीव दर्शन

कवितेच्या वाटेवर... - रुक्मिन

इचारते देवा जनीचं काय

नातं?

ललित - कुल्फी ते गोळा..

बरीचशी धरतीची

दिल से - नौतपा आणि फुहार

चंदा निबकर

चंदा निबकर ही एसएससी परीक्षेत महाराष्ट्रात तिसरी येऊनसुद्धा शास्त्रशाखेकडे न वळता वाणिज्य शाखेत प्रवेश घेतला. तिच्या वडिलांची निबकर अॅग्रीकल्चरल रिसर्च इन्स्टिट्यूट होती. तेथे ते सूर्यफूल, करडई, च्वारी इ. पिकांमध्ये वाढ कशी करता येईल यावर संशोधन करीत. वाणिज्यशाखा निवडतानाही चंदाला केवळ हिशेबाच्या वृत्तांत डोकं खुपसून राहायचं नव्हतं. आपलं संख्याशास्त्रचं ज्ञान व वडिलांचं संशोधन या दोहोंची सांगड घालण्यासाठी तिने एडिंबरो येथील पशुसंवर्धन विद्यालयात पुढील शिक्षण घेण्याचं ठरवलं. त्यात ती रमली. तेथे तिला पीएचडी करण्याची संधीही मिळाली होती; पण ती नाकारून १९९० मध्ये ती 'नारी' या संस्थेत दाखल झाली. तेथे नव्यानेच सुरू करण्यात आलेल्या पशुसंवर्धन शाखेत काम करू लागली. 'भरपूर मांस देणाऱ्या

निरोगी मेट्र्याची पैदास' हा त्यांचा विषय होता. त्यासाठी ऑस्ट्रेलियन श्वेत-संशोधन

खात्याकडून भरीव आर्थिक मदत मिळत होती. २००२ साली चंदाला न्यू झीलंड,

ऑर्मेडिल येथे जॉन ऑलराइट फेलोशिप मिळाली. मटणासाठी वापरल्या जाणाऱ्या मेट्र्याच्या 'दक्षिणी' (दक्षिणी) या खास जातीची

ओपासना केली जाते. तिच्यामध्ये जुळ्यांचं (Twins) जनुक अंतर्भूत करण्याचा प्रयोग होता. पश्चिम बंगालच्या सुंदरबन भागात इंडियन

गरोल जातीच्या मेट्र्यामध्ये 'बुसला बहुप्रसव जनुक' आहे हे निबकरांच्या संस्थेनेच सप्रमाण सिद्ध केलं व दक्षिणी मेट्र्यात ते अंतर्भूत

केलं. परिणामी, प्रत्येक मेट्र्याच्या वजनात (मांसात) चाळीस टक्के वाढ झाली. या कामामुळे भारतीय शासकीय संस्था, तसेच

विश्वविद्यालये यांचे लक्ष गरोल मेट्र्याकडे वेधले.

निबकरांनी आता 'नारी सुवर्ण' नावाची दक्षिणी मेट्र्याची जात विकसित केली आहे. ती प्रत्येक वेळी जुळ्यास जन्म देते. या मेट्र्या त्यांनी

स्थानिक श्वेतकरी, मेटपाळ यांना तर दिल्याच; पण आंध्र प्रदेश, जम्मू-काश्मीर अशा दूरदूरच्या प्रदेशातही दिल्या आहेत. फलटण येथील

त्यांच्या संस्थेजवळील तीस लहान मेटपाळांकडे त्या आहेत. त्याचा आर्थिक फायदा या मेटपाळांना झाला आहे. आपल्या संशोधनाचा

फायदा सामान्य माणसाला होत असल्याचे पाहून चंदाला सार्थक वाटतं.

'आई-वडिल व पतीच्या सहकार्याशिवाय माझ्या हातून हे काम शक्य झालं नसतं' असं चंदा कृतज्ञापणे सांगते. ग्रामीण भागात विज्ञान

आणि तंत्रज्ञान विकासासाठी देण्यात येणार CSIR हे अॅवॉर्ड त्यांच्या संस्थेला मिळालं आहे.

रमा गोविंदराजन

खूप शिकायचं, गलेलठ्ठ पगाराची नोकरी करावी, हाताखाली काम करायला भरपूर माणसं.. असंच काहीसं रमानं लहानपणी ठरवलं होतं. आपण शास्त्रीय संशोधन करू असं मुळीच वाटलं नव्हतं. दिल्लीच्या आय. आय. टी. मधून ती बी. टेक

टेक झाली तेव्हा तिच्या केमिकल इंजिनियरिंगच्या वर्गात ५४ विद्यार्थ्यांत ती एकटीच मुलगी होती. पण इथेच तिला खऱ्या

अर्थाने शिकायला मिळालं. तिचे पीएच. डी. चे मार्गदर्शक प्रा. शेंदम नरसिंह यांनी तिला fluid mechanics अर्थात प्रवाही पदार्थाचे

स्थिती-गती शास्त्र शिकवतानाच तिच्यात शास्त्रीय दृष्टिकोन रूजविला. प्रत्येक गोष्ट अत्यंत काळजीपूर्वक करणे, सखोल निरीक्षण करणे

यावर भर दिला. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, बंगलोर येथून तिने पीएचडी पूर्ण केली. नंतर लगेचच तिला मुंबईत हवी तशी

मानाची नोकरी मिळाली. पण अधिक ज्ञान मिळविण्यासाठी तिने अमेरिकेत जाऊन पुढील शिक्षण घेतलं. तरीही औद्योगिक क्षेत्रात

संशोधनाची संधी मिळाली नाहीच. याच सुमारास विवाह करून ती बंगलोरला आली. पण त्या काळात बंगलोरला आय. टी. क्षेत्र

सोडल्यास इतर ठिकाणी फारसा वाव नव्हता. मग तिने देशाच्या संरक्षण क्षेत्राशी निगडित अशा 'एरोस्पेस' व्यवसायात काम केले.

आपल्या ज्ञानाचा उपयोग करून परदेशातून आयात कराव्या लागणाऱ्या काही वस्तू आपणाकडे बनविता येतील असे तिच्या लक्षात

आले. परंतु तिथल्या विशिष्ट कार्यप्रणालीमुळे तिचं ही इच्छा पूर्ण होऊ शकली नाही. शेवटी ती फ्लुइड मेकॅनिक्समधील संशोधनाकडे

वळली. एका राष्ट्रीय प्रयोगशाळेत तिने दहा वर्षे काम केलं. त्यानंतर नवीनच स्थापन झालेल्या 'जवाहरलाल नेहरू सेंटर फॉर

अॅडव्हान्स सायंटिफिक रिसर्च' (JNC) या संस्थेत ती दाखल झाली आणि तिला तिचं खरं क्षेत्र गवसलं. या संस्थेतून तिला एका

संशोधकाला मनाजोगतं काम करण्याचं स्वातंत्र्य, सुविधा तसेच अन्य संशोधकांशी ज्ञान व कल्पना यांचे आदान-प्रदानाच्या संधी तिला

मिळाली. आज इथेच ती 'सहाय्यक प्राध्यापक, इंजिनियरिंग मेकॅनिक्स युनिट' या पदावर आहे. तिच्या आजवरच्या संशोधनाची दखल

घेत तिला शांतिस्वरूप भटनागर पुरस्कार आणि उठफ फं ओरिशन अॅवॉर्ड ने सन्मानिक करण्यात आले आहे.

होतकरू तरुण संशोधकांना ती मेऱालाचा सल्ला देते, 'तुमच्या मनात कोणते स्वप्न आहे ते ओळखा आणि त्याच्या पूर्तिसाठी झट्टा.'

वसुमती धुरू

Advertise with us

Expressindia | The Indian Express | The Financial Express | City Newsline | Screen | Kashmir Live |
Express Computer
| Network Magazine | n|f eBusiness Travell|ExpressP harna| Express Hospitality| Express Textile |
Express TravelWorld
| Express Healthcare Magazine.